

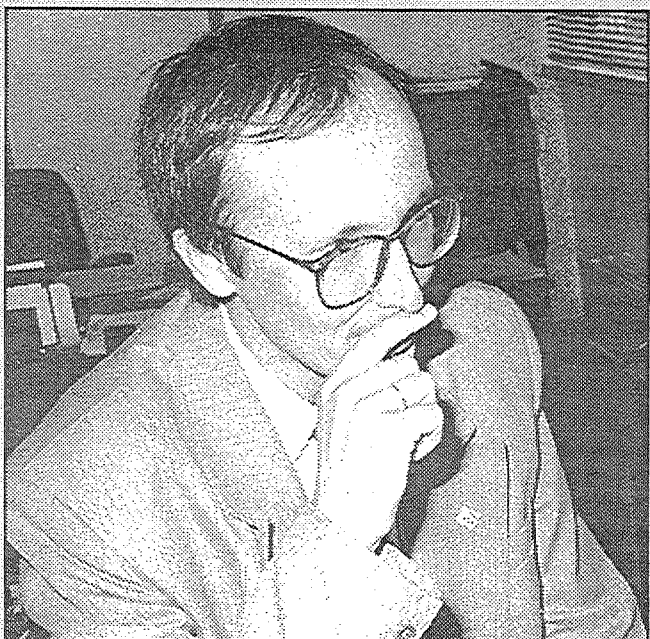
NOVADNIEKS

PREIĻU RAJONA LAIKRAKSTS

● Nr. 69 (6786)

● Trešdiena, 1997. gada 17. septembris

● Cena Ls 0,16

Piektdien Līvānos viesojās Kanādas brīvprātīgo padomdevēju uzņēmējdarbībā organizācijas (CESO) pārstāvji. Domes priekšsēdētājs Visvaldis Gercāns sarunā ar CESO Baltijas reģiona menedžera vietas izpildītāju Brendu Ruddiju.

3. lpp.

Rajona lauksaimniecības konsultāciju biroja agronome Zenta Dūda kopā ar vēl 17 Latvijas rajonu konsultāciju biroju agronomiem apmeklēja Dāniju. Par viņas iespaidiem kaimiņvalstī lasiet

4. lpp.

VĒL ŠODIEN «NOVADNIEKĀ»

- ▼ Jaunais darba gads – arī bērnodarzos → 2. lpp.
- ▼ Nodibināts slāvu kultūras centrs → 3. lpp.
- ▼ Preiļu pilsētas domes lappuse → 5. lpp.
- ▼ Pastardiena esot ļoti tuvu – apgalvo vairāki pasaules «gaišreģī» → 6. lpp.
- ▼ Latgalieši pasaulē. Mūsu novadnieks Jānis Vilcāns. → 5. lpp.

Pirmo reizi šajā mācību gadā tikās rajona skolu direktoru vietnieki mācību un audzināšanas darbā.

● Attēlā no kreisās: Silvija Stankeviča (Vārkavas vidusskola), Kristīne Kursīte (Pelēču pamatskola), Līgita Pauniņa (Preiļu Valsts ģimnāzija), Valentīna Maksimova (Preiļu 2. vidusskola).

J. Silīcka foto 3. lpp.

LĪVĀNU PILSĒTAS DOMĒ

Par attieksmi pret zemes pārdošanu Latvijas Republikas pilsētās.

Dome nepieņēma deputāta Jāzepa Brenča ierosinājumu lūgt LR Saeimu izslēgt no likuma «Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās» normas par Latvijas zemes pārdošanu pilsētās personām, kas nav Latvijas Republikas pilsoņi, un līdz tam apturēt šo normu darbību. Citi deputāti uzskata, ka ārzemju investori nebūs ieinteresēti celt šeit savus uzņēmumus, ja viņiem neļaus iegādāties īpašumā arī zemi.

Dome atstāja spēkā lēmumu par dzīvokļu atslēgšanu no elektriskās instalācijas.

Deputāte Veneranda Caune ieteica apturēt 1995. gada 28. aprīlī pieņemtā domes lēmuma darbību «Par dzīvokļa atslēgšanu no elektriskās instalācijas» sakarā ar to, ka nav ievērotas likuma «Par patērētāju tiesību aizsardzību» 4. un 5. panta prasības. Domes priekšsēdētājs paskaidroja, ka minētais lēmums nepārkāpj likumu par patērētāju interešu aizsardzību, jo pašvaldība ir tiesīga atslēgt dzīvokli nevis no elektrības, kā ir pieņemts uzskatīt, bet gan no elektroinstalācijas, kas ir ēkas īpašuma daļa un pieder pašvaldībai.

Stāvoklis siltumapgādē ir kritisks. Iedzīvotāju parāds par siltumenerģiju pieaug vidēji par Ls 70 000 gadā. Šogad apkures sezona būs, bet nav zināms, vai tā būs nākamgad. Siltumtīkli sava uzņēmuma peļņu atdod iedzīvotāju parādu segšanai. Vēl šobrīd par mazutu valstij nav samaksāti Ls 80 000. Arī «Latvijas gāzei» parāds ir Ls 188 000. Tāpat par saņemto kredītu ir jānorēķinās ar Unibanku.

Ja iedzīvotājs, kurš nespēj samaksāt par siltumu, ir saņēmis brīdinājumu, tad viņam ir jāatnāk uz pašvaldību, lai kopīgiem spēkiem risinātu radušos problēmu. Pretējā gadījumā ir sagaidāmas soda sankcijas

Sēdē apstiprināja noteikumus dzīvokļa pabalsta apmēra noteikšanai un to piešķiršanas kārtību trūcīgām personām (ģimenēm).

Pabalstus piešķirs apkures apmaksai — Ls 0,80 par 1 kv. m, sedzot izdevumus par dzīvojamu platību, ne lielāku par 18 kv. m uz katru ģimenes locekli. Personai, kura aizņem vienistabas dzīvokli, pabalstu piešķirs par kopējo platību, kura nepārsniedz 30 kv. m (t. i. Ls 24,00).

Īres, kanalizācijas, ūdens izmantošanas apmaksai paredzēts pabalsts Ls 2,10, rēķinot uz vienu ģimenes locekli. Personai, kura aizņem vienistabas dzīvokli, — pabalsts Ls 3,50.

Pabalstu piešķirs, ja ģimenes ienākumi pēdējo trīs mēnešu laikā nepārsniedz 75% no Ministru kabineta noteiktās krīzes iztikas minimuma mēnesī, rēķinot uz vienu ģimenes locekli (Ls 28,67). Šīm ģimenēm, kurās ir vismaz viens bezdarbnieks, kas nav iesaistīts algotajos sabiedriskajos darbos, pabalstam iesniegto deklarāciju apmaksās pēc vienas darba dienas atstrādes par katriem piešķirtajiem Ls 3,00 Līvānu dzīvokļu un komunālās saimniecības organizētajos sabiedriskajos darbos.

Pabalsti paredzēti arī pensijas vecuma cilvēkiem vai invalīdiem, kuriem nav apģādnieku, ja to vidējais ienākums mēnesī nepārsniedz Ls 45,00.

Pašvaldība atsevišķām iedzīvotāju kategorijām budžeta iespēju robežās piešķirs pabalstus arī gadījumos, kas nav paredzēti šajos noteikumos.

M. Dziesma

ISZIŅAS

■ Pelēču pagasta padome nopietni pievērsusies līdzekļu taupīšanai. Ļoti daudz naudas bija nepieciešams kurinātavas izdevumu segšanai. Tā pieveda siltumu tikai Pelēču pamatskolai un bijušā kantora ēkai, taču līdz šim bija ar lielu jaudu, patērēja ļoti daudz elektroenerģijas, kas dārgi izmaksāja. Pašlaik kurinātava tiek pārkārtota mazākai jaudai. Tiek uzstādītas jaunas iekārtas. Uzstādīts jauns dūmvadu sūkņu elektromotors. Pasūtīti vēl daži elektromotori. Kā uzskata padomes priekšsēdētājs Jānis Podskočijs, līdz apkures sezonai kurinātavas pārkārtošana ekonomiskākam darbam būs pabeigta. Pelēču pamatskolas skolēniem salt neāksies.

Šovasar lielāks remonts veikts arī ūdensvada trasē.

■ Pagasts gatavojas kultūras iestāžu skatei. Kā teica Jānis Podskočijs, skates komisija varbūt nemaz pat nepamanīs, ka esam no jauna iestiklojuši apmēram ceturto daļu no kultūras nama logiem, taču pagastam tas prasīja lielus izdevumus. Līdzekļi tiek ieguldīti arī Pelēču bibliotēkas izskata uzlabošanā.

L.Rancāne

LATVIJĀ

Valsts neiegūs
37,35 milj. USD

■ Privatizācijas procesā valstij noteikti «aizies garām» 37,35 milj. USD — summa, par kuru tika piegādāta un notērēta gāze un kas norakstīta no privatizējamās valsts a/s «Latvenergo» bilances, apliecināja Privatizācijas aģentūras (PA) ģenerāldirektors Jānis Naglis. PA padome izveidojusi darba grupu priekšlikumu izstrādei «Latvenergo» parāda jautājuma pret privatizējamo valsts a/s «Latvijas kuģniecība» (LK) atrisināšanai. Grupā iekļauts ekonomikas ministrs, PA valsts pilnvarnieks A.Sausnītis, finansu ministrs R.Zīle, J.Naglis, LK prezidents A.Kļaviņš, «Latvenergo» prezidents E.Birkāns. Termins, kurā grupai jāsgatavo priekšlikumi iesniegšanai valdībā, neesot noteikts, paskaidroja J.Naglis. Taču, lai arī kā tiktu atrisināts parāda jautājums, jau tagad esot skaidrs, ka vismaz 37,35 milj. USD valsts privatizācijas procesa laikā neiegūs.

Latvijā ir
visaugstākais
bezdarba līmenis

■ Augstākais bezdarba līmenis Baltijā šogad ir Latvijā, bet zemākais — Igaunijā, liecina Baltijas valstu nodarbinātības dienestu dati. Turklāt Latvija ir vienīgā no Baltijas valstīm, kurā bezdarbs šogad pieauga — no 7,2 līdz 7,3%. Bezdarba līmenis Lietuvā ir samazinājies no 6,2 līdz 5,4%, Igaunijā — no 4,1 līdz 3,5%. Septembra sākumā Lietuvā darba nebija 96 tūkstošiem cilvēku, Latvijā — 94,7 tūkstošiem, bet Igaunijā tikai 30 tūkstošiem.

«Dienas bizness»

NOVADNIEKS

Redaktors Pēteris Pizelis

Laikraksts iznāk astoņas reizes mēnesī.

Reģistrācijas apliecība nr. 000701018.

Dibinātājs un izdevējs — SIA «Novadnieks»
Redakcija». Direktore Tamāra Elste.

Izdevēja un redakcijas adrese:

Aglonas ielā 1, Preiļi, LV-5301.

Tālr. 22059 (redaktoram un SIA direktoriem),
22305 (reklāmas un sludinājumu pieņemšana),
22154, 21996 (korespondentiem). Fax 21759.

Laikraksts iespiests SIA «Latgales druka» Rēzeknē,
Baznīcas ielā 28. Ofsetiespiedums.
Viena uzsk. iespiedloksne. Metiens 4600.

Pasūtījuma indekss 3033.

Jaunais darba gads —
arī bērnu dārzos

Kad skolās uzsākas mācību gads, vienlaicīgi jaunais bērnu dārza gads sākas arī pirmsskolas iestādēs. Vecāki pēc atvaļinājumiem dodas darbā, pie vecmāmiņām laukos ir beigušies zemeņu un siena vešanas prieki, laiks arī mazajiem padomāt par šādām tādām nopietnākām izglītošanās lietām. Cik bērnu dārzi un cik audzēkņiem šoruden rajonā vēra durvis, informēja rajona skolu valdes pirmsskolas darba speciāliste Nellija Stauža:

— Jaunā sezona sākās piecos bērnu dārzos: Preiļu 1., Preiļu bērnu dārzā «Pasaciņa», Līvānu bērnu dārzā «Rūķīši», Aglonas pagasta bērnu dārzā. Bet piektais ir Riebiņu pagasta bērnu dārzs, kas teju, teju ver durvis. Vairākus gadus šis bērnu dārzs bija slēgts, taču ēka saglabāta, tā atkal var uzņemt bērnus. Pagasta sarakstā pieteikti 27 bērni, no viņiem tapušas divas grupas — viena mazbērnu līdz trīs gadiem, otra — bērnu dārza grupa. Bērnu dārzu vada Regīna Mikulāne. Atvēršana nebija tik viegla, cik slēgšana, telpas nācās remontēt. Acīmredzot, bērnu dārzam rīkos arī atsevišķu apkuri.

Dzīve rāda nepieciešamību pēc kvalificēta pedagoģiskā darba ar bērniem pirmsskolas vecumā. Vecāki bieži vien nav ne tik izglītoti, nedz arī viņiem aizņemtības dēļ ir iespējas nodarboties ar mazajiem tā, kā to veic kvalificēti bērnu dārzu audzinātāji. Taču arī uzturēt bērnu dārzus pašvaldībām ir neiespējami. Tāpēc dažviet meklē citus risinājumus.

Populāras kļūst bērnu dārzu grupas, kas nodibinātas rajona atsevišķās vietās un ir «pierakstītas» skolās, kultūras namos. Šāda pirmsskolas bērnu grupa šogad izveidota Priekuļu pamatskolā. Apvienoti 24 piecus un sešus gadus veci bērni. Jau iepriekš darbojās pirmsskolas grupa Jaunsilavu pamatskolā, šogad šeit atvērta otra grupa. Rudzātu vidusskolā darbojās divas pirmsskolas grupas, taču finanšu apstākļu dēļ šogad darbu turpinās tikai viena grupa. Arī

● Mazajiem līvāniešiem ir svešas un tālas pieaugušo runas par ekonomiku, dārdzību un tam līdzīgi. Viņiem patīk savas otrās mājas — «Rūķīši», kur ar apbrīnojamu fantāziju un čaklām rokām saimieko bērnu dārza kolektīvs vadītājas Dzīdras Ceples vadībā.

J.Silicka foto

Salas pamatskolā ir organizēta viena pirmsskolas grupa.

Daudz ir tādu ģimeņu, īpaši pilsētās, kurās ir iespējas bērnu audzināt mājās, taču ir vajadzība pēc bērnu sagatavošanas skolai, vecāki vēlas, lai viņu bērni attīsta maksimālās spējas, lai iemācās nodarboties kolektīvi. Tādēļ tik populāra kļuvusi «Ābecīte» pie Preiļu bērnu un jauniešu centra un estētikas skoliņa «Zinīši» pie Līvānu bērnu un jauniešu centra. Pagasta kultūras nams uzņemies nodarbošanos ar vietējiem mazajiem bērniem Rožupē.

Pavisam rajona bērnu dārzus apmeklē 642 bērni. Pērn uz 1. septembri šis skaits bija lielāks — 674. Šī samazināšanās saistīta ar Preiļu bērnu dārza «Auseklītis» slēgšanu, jo tikai kādi 10 bērni tika iekārtoti citos pilsētas bērnu dārzos. Bērnu skaita samazināšanos ietekmēja arī pilsētas domes lēmums šī gada martā, kad tika noteikta vecāku maksa mēnesī — 15 lat.

Īpaši strauji no bērnu dārzu pakalpojumiem atteicās tās ģimenes, kurās pirmsskolas iestādes apmeklēja pa diviem bērniem. 30 latu — tā ģimenei ir ievērojama summa.

Preiļu bērnu dārzā «Pasaciņa» šogad slēgta viena krievu grupa, jo nebija pieprasījuma. Savukārt Līvānu «Rūķīšos»

bērnu skaits palielinājies no 166 (pērn) līdz 172. Aglonas pagasta bērnu dārzā — no 52 līdz 59. Kopējais grupu skaits rajonā pērn bija 31, bet šogad — 33. No piecām pagājušajā gadā līdz trim šogad kopumā samazinājies krievu grupu skaits. Gan bērnu dzimst mazāk, gan arī jauktās ģimenes saviem bērniem biežāk izvēlas latviešu grupas.

Vidējais apmeklējums grupā ir 14 bērni dienā, un tas ir diezgan zems skaits. Piemēram, Līvānos daudzie vecāki bezdarbnieki bieži cenšas neizvest bērnu uz dārziņu, palikt ar viņu kopā mājās. Tas nebūtu nekāds slikts, ja vien nesarežģītu bērnu dārzus jau tā pieticīgās finansiālās iespējas.

Pirms jaunā mācību gada skolu valdes pārstāvji aplūkoja arī rajona bērnu dārzus, un kopumā to stāvokli var raksturot kā samērā nabadzīgu. Rotaļlietas ir nonēsātas, un to trūkst, spēļu laukumi ir trūcīgi. Bērnu dārzu iekārtojums atkarīgs no savas pašvaldības rocības.

1998. gada pavasarī esam ielānojuši rotaļu laukumu skati. Taču arī bez skates savas teritorijas labiekārtošanā, pārvēršanā par pasaku dārzu ļoti daudz darījuši Līvānu bērnu dārza «Rūķīši» darbinieki. Līvānu skatē «Topi skaistāka, mana pilsēta!» «Rūķīši» ieguva otro vietu.

L.Rancāne

Jāuzmanās, pērkot importētus ikrus

Pārtikas, parfimērijas, kosmētikas līdzekļu un rotaļlietu sertifikācijas centrs «Latsert» ne šā gada laikā, ne pērn nevienai firmai Latvijā nav izsniedzis kvalitātes atbilstības sertifikātu tirdzniecībai ar importētiem zivju ikrus. Tādēļ centrs iesaka veikalniekiem un pircējiem būt uzmanīgiem, pērkot importētus ikrus, jo, iespējams, tie var būt bīstami veselībai, uzsvera «Latsert» kvalitātes daļas vadītāja Valentīna Dedziņa. Taču, pēc Zemkopības ministrijas (ZM) rīcībā

esošajiem datiem, šā gada pirmajā pusgadā Latvijā ievestas ap 132 tonnas saldētu un svaigu zivju ikrus. Ne ZM, ne Zivsaimniecības pārvaldē nevarēja paskaidrot, kā Latvijā bez sertifikāta var realizēt tik lielus apjomus ievesto ikrus.

Saskaņā ar Latvijas likumdošanu no 1994. gada 1. jūnija Latvijā nedrīkst realizēt importētus pārtikas produktus, kuri nav pārbaudīti «Latsert» un ieguvuši kvalitātes atbilstības sertifikātu. No 1997. gada 1. jūlija arī Latvijā ražotos pārtikas

produktus, lai realizētu, nepieciešams sertificēt. Ja tomēr kontrolējošās institūcijas veikalos atrod pārdošanā esošu produkciju bez atbilstības sertifikāta, tās var administratīvi sodīt veikalniekus ar 150-200 latu naudas sodu.

«Pārdevējam ir jāatbild par precī, ko viņš pārdod,» teica V.Dedziņa. Ja rodas bažas par iespējamo produkta kvalitāti, arī pircējiem ir tiesības jautāt pēc atbilstības sertifikāta.

«Diena»

LATVIEŠU AGRONOMI DĀNIJĀ

No 30. augusta līdz 7. septembrim Preiļu rajona konsultāciju biroja agronome Zenta Dūda kopā ar septiņpadsmit Latvijas rajonu konsultāciju biroju agronomiem no visiem valsts novadiem apmeklēja Dānijas kolēģus Bornholmā.

■ Kāds bija jūsu ceļojuma mērķis?

Zenta Dūda:

«Tas bija mācību un pieredzes apmaiņas brauciens. Dienas pirmajā pusē klausījāmie dažādas lekcijas par Dānijas lauksaimniecības konsultāciju sistēmu, Dānijas lauksaimniecības apvienību organizāciju un struktūru, izmēģinājumu plāniem, izmēģinājumu veikšanu, to izmantošanu konsultatīvajā darbībā. Guvām informāciju arī par zemnieku apkalpošanu augkopībā, dažādu pakalpojumu cenas noteikšanu, konsultāciju tehniku, mēslošanas plāna izstrādi un citiem jautājumiem.

Pēcpusdienās braucām pie vietējiem zemniekiem un veicām nelielas ekskursijas. Apmeklējām zemeņu audzētāju, «ekoloģisko» zemnieku, kurš ražo dārzeņus un pienu, kā arī ciemojāmies pie kartupeļu un cūku audzētāja.»

■ Ar ko atšķiras konsultatīvā biroja darbs Latvijā no līdzīga Dānijā?

«Vispirms jau ar to, ka Dānijā šis birojs radās no «apakšas». Zemnieki paši nonāca pie secinājuma par tādas institūcijas lietderību. Visi zemnieki ir iestājušies Lauksaimnieku apvienībā. Sanāca kopā un nolēma, ka tāds konsultatīvais birojs viņiem ir nepieciešams un kādus speciālistus viņiem vajag.

Zemnieki maksā biedra naudu (aptuveni Ls 1240 gadā), par to viņi var saņemt bezmaksas konsultāciju pa telefonu vai nelielu sarunu ar speciālistu klātienē. Visi pārējie pakalpojumi tiek sniegti par maksu. Rezultātā biroja speciālistu alga, latos pārrēķinot, ir aptuveni deviņpadsmit reizes lielāka nekā šeit. Mēs vairāk strādājam uz entuziasma pamata, Latvijā šāda iestāde ir veidota mākslīgi, no «augšas».

Arī speciālistu pie viņiem ir vairāk. Augkopības dienestā strādā pieci cilvēki — speciālisti graudkopībā, zālāju audzēšanā, dārzeņkopībā, lopbarības audzēšanā un ekoloģiskajā lauksaimniecībā. Pie mums visus šos pienākumus veic viens cilvēks.

Toties konsultantam jābūt īstam profesionālim. Ja viņš pieļauj kādu kļūdu, kuras rezultātā zemniekam ir radušies zaudējumi, zemnieks ir tiesīgs pieprasīt konsultantam šos zaudējumus atlīdzināt. Tādēļ ir radīta apdrošināšana, ar kuras palīdzību arī tiek segti zaudējumi. Visvairāk kļūdu esot grāmatvedības lietās.»

■ Kādas konsultācijas Bornholmas zemkopības apvienības augkopības nodaļa piedāvā zemniekiem?

«Ir izveidotas pieredzes apmaiņas grupas (6-10 zemnieki katrā), kas tiekas 4-5 reizes sezonā, un kopā ar konsultantu apseko laukus, kā arī pārrunā aktuālas problēmas. Tiek izsūtīti informatīvi materiāli, kas iepazīstina ar jaunāko nozarē zemniekus, kuri ir materiālu pasūtījuši. Sniedz arī informāciju par nezāļu, slimību un kaitēkļu apkarošanu, par problēmām kultūru audzēšanā utt. Tos jaunumus, kurus iegūst no centrālā lauksaimniecības konsultantu biroja, konsultanti pielāgo vietējiem apstākļiem un izsūta vietējam zemniekam, kas abonē šo pakalpojuma veidu.

Par samaksu tiek izsniegta arī pakete piena ražotājiem. Tajā ietilpst mēslošanas un smidzināšanas plāni, 2-3 apmeklējumi audzēšanas sezonas laikā, jaunākie materiāli par rupjās lopbarības audzēšanu un lopu barošanu. Zemnieki, kas izman-

● Ēku komplekss Dānijas zemnieka saimniecībā.

● Ar īpašu iestrādes tehniku zemē tiek iestrādāts šķidr-mēslojums.

● Dānijā saprātīgi izmanto dabas veltes — visur redzami vēja generatori.

Klimatiskie apstākļi Dānijā ir apmēram tādi paši kā pie mums, Latvijā. Arī Bornholmu bija piemeklējis sausums, tāpēc labības ražas šogad, kā saka dāņi, esot zemas — «tikai» 70 cnt no hektāra.

to pakalpojumu, saņem arī brošūru ar audzēšanas plānu. Pēc zemnieku pasūtījumiem veic augsnes un mēslojuma analīzes. Arī tas ir maksas pakalpojums.

Reizi gadā notiek sanāksme par augu aizsardzību, kur lekciju lasa viens no valsts centrālā biroja konsultantiem. Šeit tiek pārrunāti iepriekšējā gada mēģinājumu rezultāti augu aizsardzībā un stratēģija nākamajai stādīšanas sezonai. Līdzīgi notiek sanāksmes arī par citiem augkopības jautājumiem.

Vismaz reizi gadā ziemā tiek rīkoti kursi zemniekiem. Konsultatīvā dienesta darba pienākumos ietilpst arī zemnieku lauku apmeklēšana un konsultācijas pa telefonu.»

■ Kādi ir spilgtākie iespaidi Dānijā?

«Vislabāk man patika tas, ka mums praktiski parādīja uz lauka, kā zemniekiem tiek sniegta konsultācija. Zemnieks pastāsta, kādas problēmas viņam ir, un konsultants vai nu uzreiz sniedz vajadzīgo padomu vai arī apsola zemnieku telefoniski informēt pēc noteikta laika.

Klimatiskie apstākļi pie viņiem ir apmēram tādi paši kā te, Latvijā. Arī Bornholmu bija piemeklējis sausums. Kādam zemniekam bija iesēts rapsis vienā laukā, otrā — airene. Kultūras neaug, zemnieks vaicā, kā rīkoties. Konsultants iesaka rapsi izart tūlīt, bet par otro kultūru vēlas apdomāt un informēt pēc tam.

Vēl man ļoti patika tas, kā dāņi izmanto salmus. Kādam zemniecei, piemēram, pieder 10 ha zemes. Salmus viņa izmanto mājas apkurināšanai. Bornholmā šis ir visai izplatīts kurināmā veids. Pie mums šo siltumenerģijas avotu izkūpinā gaisā vai iear zemē.

Interesants likās ēku izvietojums zemnieku sētās. Dzīvojamā ēka, kūts, klēts būvēti ap četrstūrveida pagalmu, kurš pārklāts ar šķembām. Nav ne puķu doboju, ne zālāja, ne piemājas dārziņa. Ievēro-

ju, ka nemaz tik pedantiski kārtīgi viņi nav. Vietumis likās, ka ļoti pietrūkst rūpīga saimnieka rokas, atsevišķās zemnieku mājās valdīja diezgan liela nekārtība.

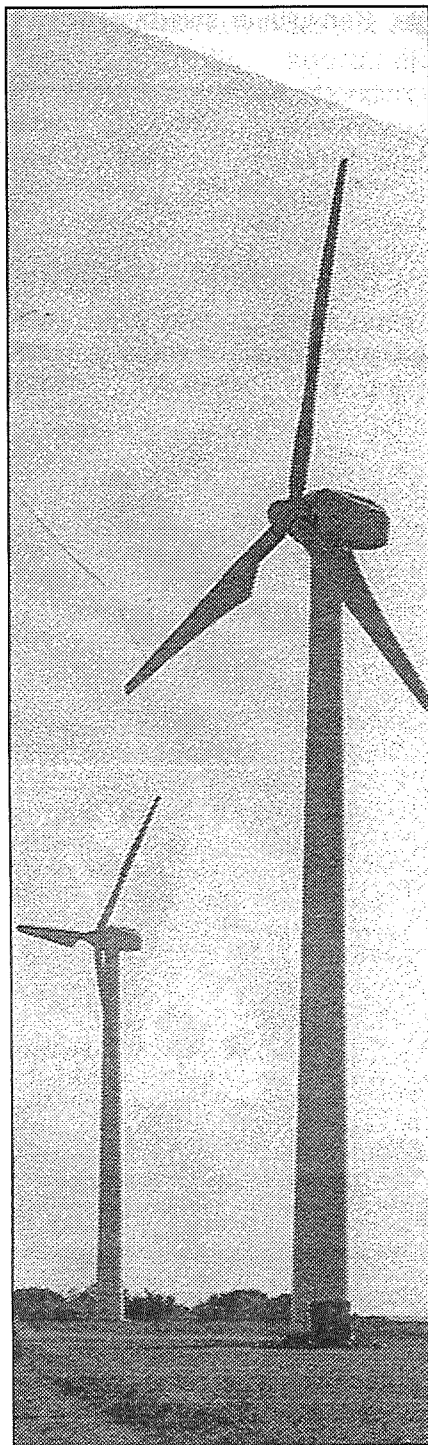
Attiecībā ar cilvēkiem viņi uzvedas ļoti brīvi, arī ciemiņu uzņemšana viņiem īpašas raizes, šķiet, nesagādāja. Gadījās pat, ka kādā zemnieka sētā stāvējām aiz durvīm gaidot, kamēr saimnieks pabeigs pusdienot.»

■ Kādas īpatnības jūs varētu minēt, vērojot bornholmiešu darba pieredzi?

«Bornholma ir mazākais Dānijas rajons, kurā atrodas pieci pagasti. Labību audzē 70% izmantojamās zemes, visvairāk ziemas kviešus, otrajā vietā aizņemamās platības ziņā ir ziemas rapsis, tam seko ziemas un vasaras mieži. Piecos procentos izmantojamās zemes audzē stiebrzāli, pārējo aizņem lopbarības kultūras. Ražība ir 80-100 cnt no hektāra. Šogad sausuma dēļ ražas esot ļoti zemas — «tikai» 70 cnt no hektāra. Tā kā lopkopji pārsvarā nodarbojas ar cūku audzēšanu, puse no graudu ražas tiek izbarota cūkām, pārējo eksportē.

Nezāļu viņu laukos praktiski nav, cīņā ar tām dāņi pielieto ķīmiju un agrotehniku. Graudkopībā izmanto tehnoloģiskās slīdes. Populāra Dānijā ir ekoloģiskā lauksaimniecība. Zemniekiem tas ir izdevīgi, jo ekoloģisko produktu cenas ir par piecpadsmit, divdesmit procentiem augstākas. Pie mums tas, diemžēl, neatmaksājas, jo nav tādu veikalu, kur tirgotu ekoloģisku produkciju.

Eiropas Savienība dāņu zemniekiem maksā arī pietiekoši lielas subsīdijas, mūsu naudā — Ls 200 par hektāru, arī par pieciem procentiem papuves izmantošanu zemnieks saņem kompensāciju. Dānijā zeme maksā krietni vairāk nekā pie mums. Ja Latvijā zemes cena ir Ls 200 par hektāru, tad Dānijā tā ir div-

desmit reizes augstāka. No 1000 zemniekiem ir palikuši tikai 600, vidēji vienam zemniekam pieder ap 35 ha. Interesanti, ka dāņu zemnieki zemi nedrīkst nodot mantojumā. Bērni to pērk no vecākiem, — gan zemi, gan saimniecību.»

Daudzus gadus Bornholmas galvenais peļņas avots bija zvejniecība un lauksaimniecība. Novada lauksaimnieciskajai ražošanai ir vienkārša struktūra. Salā ir viena cūku kautuve, viena pienotava, viens olu iesaiņošanas un viens lopbarības uzglabāšanas uzņēmums.

Līdztekus pārtikas rūpniecībai, Bornholmā raksturīgi relatīvi nedaudzi lieli uzņēmumi ar savu specializāciju. Tas attiecas uz veļas mašīnu, iesaiņojamā materiāla un iekšējā transporta mašīnu ražošanu. No salā iegūtajiem izejmateriāliem ražo arī granīta un betona izstrādājumus.

Bornholmas amts (rajons) īpašu uzmanību velta enerģētikas problēmu risināšanai. Trijās pilsētās par kurināmo izmanto salmus un vienā ir energouznēmums, kas kombinēts ar atkritumu dedzinātavu. Vēl ir 49 vējdzirnavas, daudzas saules elektrostacijas un biogāzes energouznēmums.

Bornholmas labvēlīgā ģeogrāfiskā atrašanās vieta jau viduslaikos padarīja to par Baltijas jūras centru. Mūsdienās tā ir izeja uz Austrumiem, un Bornholma ir kļuvusi par jauno demokrātisko valstu patstāvības veicināšanas centru. Šis process notiek ar projekta «Bornholma — Baltijas izglītības sala» starpniecību, līdztekus tam šajos gados ir attīstījušies daudzi sadarbības veidi starp Baltijas valstu nozaru darbiniekiem un biznesmeņiem. Tas deva iespēju arī mūsu rajona speciālistiem bagātīnāt savu pieredzi Dānijā.

M.Dziesma

